

INSPIRATIEKAARTEN

ARTISTIEKE COMPETENTIES

**Competent in Artistieke Competenties
KHLim
Kunstig Competent
GO!**

In deze bundel verzamelen we *schone praktijken* uit de projecten *Competent in Artistieke Competenties* en *Kunstig Competent*. We noemen ze inspiratiekaARTen.

Sommige kaarten beschrijven direct toepasbare zaken. Andere bevatten ideeën die je naar je eigen discipline vertaalt. Quotes van belangrijke kunstenaars nodigen uit om op een andere manier naar artistiek onderwijs te kijken.

De kaarten werken het best wanneer ze in een klein team ter bespreking op tafel komen. Maak het echt boeiend door deelnemers uit de verschillende kunstdisciplines te laten meedoen.

INHOUDSTAFEL INSPIRATIEKAARTEN

VAKMAN	
Cha Sun Chong	
In maatpak	
Japans vakmanschap	
Nulla dies sine linea	

UNIEKE IK	
Zo voel ik me soms ook	
Mijn verhaal of jouw verhaal	
Diepvriezer	
Talent in actie	

SAMENSPELER	
De kunst kunstenaar te zijn	
De leraar als samenspeler	
If you don't have a friend	
Samen creeëren	

PERFORMER	
De toon zetten	
Koffiekleetsmuziek	
Raken	
Vormen van performen	

ONDERZOEKER	
Helden	
Muren slopen	
Verleiden tot nieuwsgierigheid	
Waar kan ik u mee helpen?	

KUNSTENAAR	
Avontuur of partituur	
In het spel gaat het als vanzelf	
Schrappen doet scheppen	
Uitdrukken	

STARTEN	
Benoemen geeft ademruimte	
Competenties voor de oren	
Competenties voor het leven	
De kunst van het verwoorden	

BEGELEIDEN	
Alle rollen in beweging	
Elke rol zijn begeleidingsstijl	
Hoeveel stoelen in de klas?	
Klas van glas	

EVALUEREN	
Feed back, up & forward	
Hoe beoordeel je vissen?	
Inkt gaat langer mee	
Nieuwjaarsbrieven	

CHA SUN CHONG

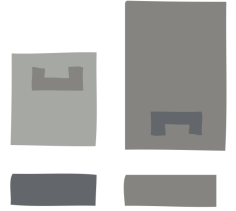
Meer dan acht miljoen mensen bekeken deze vier jonge Koreaanse gitaristjes op Youtube. Verbluffende techniek, verbluffende synchrone choreografie die ons aan robots of een circusact doet denken. Is dit het vakmanschap dat we in het DKO willen nastreven?

Wat is voor mij juist vakmanschap?

<http://www.youtube.com/watch?v=ovPqGfdnEwQ>

IN MAATPAK

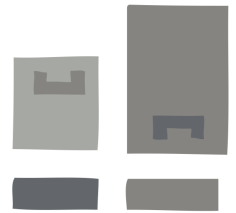
Vooraleer de Russische componist Igor Stravinsky begon aan een nieuw muziekstuk, war er enige 'voorbereiding' nodig. Hij bracht een strenge orde aan op zijn bureaublad: hij slipte een aantal potloden van verschillende dikte en legde ze netjes op een rij.

Net als Stravinsky maken heel wat mensen – atleten, wetenschappers en kunstenaars – zich welbepaalde handelingen eigen die hen helpen hun aandacht en concentratie te richten op hun werk.

Zo weet Gents topkunstenaar Michael Borremans: "Wanneer ik begin te schilderen, dan wil ik op mijn paasbest zijn. Een schilderij maken is geen sinecure. De lat ligt erg hoog en met het aantrekken van een kostuum of maatpak heb ik het gevoel dat mijn slaagkansen groeien. Ik heb gewoon geen andere keuze".

Het rituele karakter van dergelijke handelingen, brengt de uitvoerder ervan in een gemoedstoestand die stimulerend uitpakt.

*Hoe zet ik mijn leerlingen aan
'gewoontes' te vinden
die hun aandacht op scherp zetten?*

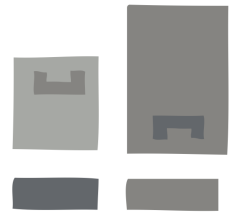
JAPANS VAKMANSCHAP

Tijdens de gitaarles vertel ik het verhaal van een Japans gitarist. Onder zijn pupiter had deze virtuoos, om zijn vakmanschap te vergroten, een telraam laten monteren.

Als hij geconfronteerd werd met een moeilijke passage in een partituur gebruikte hij dat telraam met tien bolletjes. Hij schoof één bolletje naar rechts als hij de moeilijke passage een eerste keer juist kon uitvoeren. Ging het de tweede keer ook goed, een twee bolletje. Maar als de passage bij de zesde keer fout ging, schoof hij alle bolletjes weer naar links. En het spel begon van voor af aan.

Vakmanschap betekende voor hem tien bolletjes na elkaar opschuiven.

*Hoe help ik mijn leerlingen
bij het volhouden van een training?*

NULLA DIES SINE LINEA

De Griekse schilder Apelles (4e eeuw v.C.) was hofschilder van Alexander de Grote en een vlijtig man. Hij liet geen dag voorbij gaan zonder tenminste één streep op het papier aan te brengen. Hij vond dat men voortdurend aan zijn vak moet werken.

De tijden zijn veranderd maar deze gedachte is nog steeds van belang om vakmanschap te verwerven: de journalist kan geen dag zonder geschreven regel, de filosoof niet zonder een uurtje Kant lezen, de wielrenner niet zonder herhaalde training en de leerling DKO niet zonder zijn half uurtje dagelijkse oefening.

Nulla dies sine linea. Geen dag zonder lijn.

*Hoe zet ik leerlingen aan om
dagelijks met hun vakmanschap bezig te zijn?*

ZO VOEL IK ME SOMS OOK

Op een dag komt Niels de zangles binnen met een nieuwe song.
Het nummer Isand of souls van Sting. We gaan er mee aan de slag.
De eerste paar pogingen zijn mooi gezongen, maar onbezield. Alsof Niels geen idee heeft waarover hij zingt. Als ik er naar vraag blijkt dat niet zo te zijn. Hij deed zijn huiswerk: hij vertelt over de inhoud van de tekst, de hele plaat, de inspiratie voor de teksten, ... Niels is een goeie onderzoeker!
Waarom blijft het dan zo onpersoonlijk klinken?
Pas wanneer we samen op zoek gaan naar de symboliek achter het verhaal, wanneer we de metaforen uitpluizen, de universele thematiek verwoorden gebeurt er iets.
Het letterlijke verhaal van Sting stond ver van Niels af. Maar toen we het thema ruimer bekeken kon hij zichzelf er in herkennen: "Zo voel ik me soms ook."
We besluiten de les met een doordrongen interpretatie van het nummer. Niels is in verbinding met de tekst en de muziek. Hij vertelt zijn unieke verhaal!

Maak het verhaal van een kunstwerk tot je eigen verhaal.

MIJN VERHAAL OF JOUW VERHAAL?

In de film Blackboard (2000) van de Iraanse Samira Makhmalbaf (1980) gaat één verhaallijn over een groep leraren die in het berggebied aan de grens met Afghanistan op zoek zijn naar leerlingen. Een fragment:

Leraar: Met wat onderwijs zou je een boek of krant kunnen lezen. Leer lezen en schrijven dan weet je wat er in de wereld gebeurt. Je kunt leren optellen en aftrekken en je eigen rekeningen leren maken zodat je niet opgelicht wordt.

Jongens: Wat heb je daar allemaal aan?

Leraar: Om te studeren en werk te vinden

Jongens: De rekening maken is goed voor de baas. Wij zijn maar dragers. We zijn altijd op de vlucht. Hoe zouden we moeten lezen? Om een boek te lezen moet je gaan zitten. En wij zijn de hele tijd op pad.

Leraar: Als je een boek kunt lezen dan ontdek je verhalen.

Hayaz: Verhalen? Ik ken er zelf wel honderd.

Het was lente. Ik was met vier vrienden boven naar de berg geklommen. De geiten waren rustig aan het grazen. We renden achter een konijn aan. Het raakte buiten adem. Zo konden we het vangen. Mijn vriend begon het te folteren. Hij wilde het de kop afsnijden. Ik zei dat het zonde was. Hij bleef het dier plagen en wou het nog altijd de kop afsnijden. Hij deed het beest echt pijn en wou het nog altijd de kop afsnijden. Ik zei dat het een zonde was. Ik zei dat hij moest ophouden en pakte zelfs zijn hand vast. Maar hij schold me uit en sneed toch de kop van het konijn af. Toen maakten ze het schoon en verdeelden het zonder mij mijn deel te geven. Dat vond ik heel erg. Ik ging weg en begon te huilen. Ik nam mijn geiten mee en toen zijn we beginnen te vechten. Maar omdat het al laat was gingen we uit elkaar en trokken elk apart naar huis.

Leraar: Hou toch op. Je verhalen kunnen me gestolen worden. Ik wil je dingen leren.

Als kunstleraar balanceer je altijd tussen je eigen verhaal als leraar (bv. het versterken van de techniek) én leerlingen helpen hun eigen verhaal uit te drukken.

In welke mate slaag ik er in mijn verhaal te combineren met het verhaal van de leerling?

IN DE DIEPVRIEZER

Mieke zit nu in de hogere graad klarinet. Ze kwam de eerste les van het eerste jaar met een grote droom de klas binnen: Ik wil mijn eigen liedjes maken.

We hebben dat tijdens de eerste weken even opgepakt. Wat improviseren met de twee eerste noten die ze geleerd had. Maar toen zei ik, zoals dat hoort: Da's voor later. Eerst moeten we je mondstand goed zetten en moet je de noten leren spelen.

Haar droom en misschien haar talent ging voor even de koelkast in.

Mieke kreeg een goede mondstand en leerde haar noten spelen. De ritmes werden steeds moeilijker en de tonen steeds hoger. Ik herinner me dat ze het in de middelbare graad nog enkele keren geprobeerd heeft: Kan je me leren improviseren?

Nee, zei ik, daar hebben we nu geen tijd voor omdat het examen eraan komt. In de hogere graad maken we daar werk van.

En zo belandde haar droom en misschien haar talent in de diepvriezer.

Van de dingen die in de koelkast liggen, weet je nog dat je ze hebt. Bij spullen in de diepvriezer weet je dat vaak niet meer. Ik moet bekennen dat Mieke ondertussen haar droom niet meer formuleerde en ik de diepvriezer niet meer open heb gedaan.

Hoe kan ik de diepvriezer uit mijn les verbannen?

TALENT IN ACTIE

Luk Dewulf beschrijft in zijn boek 'ik kies voor mijn talent' het verschil tussen talent en talent in actie:

Talent betekent het hebben van een natuurlijke aanleg. Het gaat over patronen in ons denken en in ons handelen die van nature sterk zijn ontwikkeld.

Zoals het in deze definitie omschreven is, zegt talent in de eerste plaats iets over het potentieel van mensen.

Maar talent hebben is niet voldoende om resultaten te boeken. Er moet actie zijn. Talent in actie bestaat uit drie facetten:

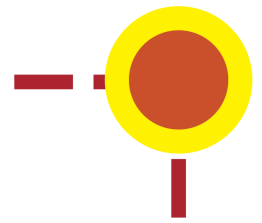
- het talent is er;

- de leerling traint en toont dat talent;

- de leraar creëert een geschikte context voor het talent van de leerling.

Talent vraagt dus om een engagement van leerling én leraar.

Wanneer slaagde ik er al in om juiste contexten voor de talenten van mijn leerlingen te creëren?

DE KUNST SAMENWERKEND KUNSTENAAR TE ZIJN

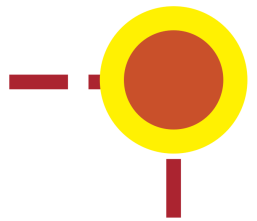
Het is een romantische gedachte een kunstenaar te zien als een éénzaat, die wachtend op inspiratie, op een zolderkamertje muziek, een beeld, een rol een danslijn componeert, maakt of verzint.

Die gedachte wordt tegengesproken zowel door historische inzichten, als door eigentijdse praktijken.

Zingen en musiceren bijvoorbeeld vonden hun oorsprong in de behoefte tot communiceren en rituelen, beide sociale praktijken.

Maar ook in de huidige artistieke praktijk werken kunstenaars zowel binnen de eigen discipline als interdisciplinair aan gezamenlijke projecten. Denk bijvoorbeeld aan de ateliers van Berlinde De Bruycker of Hans Op de Beeck, en aan de talloze muziekbandjes, harmonieën, strijkkwartetten,

Het mag dan ook niet verbazen dat in een eigentijds kunstonderwijs het samen maken en creëren – zowel binnen de eigen discipline als erbuiten geoefend wordt en kansen krijgt in multidisciplinaire projecten.

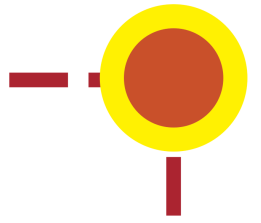
DE LERAAR ALS SAMENSPELER

Eénmaal per jaar, enkele weken voor het examen, houdt de popacademie in Sint-Truiden een bandcoaching. Op zaterdagmiddag passeren alle ensembles van de afdeling de revue. Ze spelen één of twee nummers uit hun repertoire.

Naast de leraar ensemble zijn ook **alle instrumentleraars** aanwezig. Zij geven feedback aan hun leerlingen in een andere context dan de normale instrumentles.

Er wordt vastgesteld dat elke leraar vanuit zijn specialiteit, zijn accenten en dada's feedback geeft. Dit is een verrijking voor de leerkrachten én de leerling.

Bovendien coach je leerlingen, door het samenspel van collga's, naar een hoger niveau.

IF YOU DON'T HAVE A FRIEND WHO'S A PAINTER

..... YOU'RE IN TROUBLE

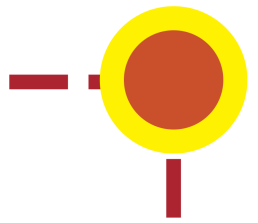
But, even so:

If you don't have a friend who's a musician, you're in trouble

If you don't have a friend who's a dancer, you're in trouble

If you don't have a friend who's an actor, you're in trouble

Vrij naar Morton Feldman, Darmstadt Lecture, 1984

SAMEN CREEREN

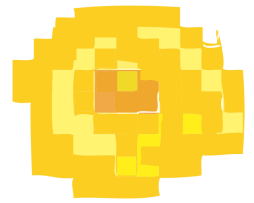
Ik laat mijn leerlingen regelmatig individueel of in groep dansimprovisaties maken – soms met bepaalde vormelijke krijtlijnen, soms helemaal vrij.

Na een tijdje experimenteren vraag ik om goeie vondsten tot een bewegingszin of een choreografie vast te leggen.

Ik verdeel de groep dan in twee, en dan bekijken en bespreken we elkaars werk, en doen we suggesties om de bewegingen sterker te maken. Een andere keer 'smeden' we de verschillende bewegingszinnen aan elkaar tot een choreografie die we dan samen aanleren.

Op zo'n momenten zijn mijn leerlingen altijd ontgoocheld als de tijd om is, en er niet meer kan doorgewerkt worden.

Hoe kan ik leerlingen samen laten creëren?

DE TOON ZETTEN

*Dat er voor het voorbrengen van een werk publiek nodig is,
Daaraan valt niet te twijfelen.*

Cesare Pavese, Leven als ambacht, p.56

Een performer probeert een band te scheppen met zijn publiek en die band tot het einde van de performance vast te houden.

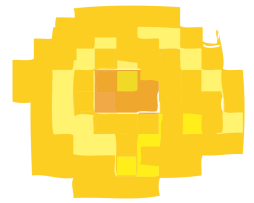
Opkomen, plaats nemen en je richten tot het publiek horen bij elke performance. Je toont je vanaf het moment dat je het podium opstapt.

Je kan hierin een eigen stijl ontwikkelen; de ene zal kiezen voor een branievolle entrée, terwijl een ander zal kiezen voor een klunzige intro.

In elk geval is het belangrijk te weten dat je hiermee een bepaalde toon zet en dat je die toon zélf kan kiezen.

De eerste indruk die een publiek opdoet zal een effect hebben op hun wijze van kijken en luisteren. Nadenken over welk effect je wil bereiken is een thema voor de performer.

*Waar zet ik op in als ik het 'zich tonen'
bij mijn leerlingen wil versterken?*

KOFFIEKLETSMUZIEK

Een leraar viool uit de academie van Roeselare deelt het repertoire dat zijn leerlingen spelen toch wel op een hele originele manier in:

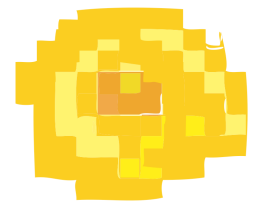
Koffiekletsmuziek: muziekwerk dat de leerling zonder moeite, met de ogen dicht kan spelen.

Gebruikstukjes: muziekwerk dat de leerling uit het hoofd kan spelen en dat hij op elk moment zomaar uit zijn hoed kan toveren.

Doe-het-zelfmuziek: muziekwerk dat de leerling zelfstandig mag instuderen (en waarvan de leraar weet dat dat een haalbare kaart is).

Luistermuziek: muziekwerk dat de leerling zonder bladmuziek van bijv. youtube kan instuderen.

Achter deze vrolijke woorden schuilt een sterk concept dat leerlingen uitdaagt om op een veelzijdige manier een repertorium uit te bouwen.

RAKEN

Hoe probeert cellist Pieter Wispelwey zijn publiek te raken?

"Ik vertel *mijn* persoonlijk verhaal. Daardoor straalt ik iets uit. Dat neemt het publiek op en maakt er *zijn* persoonlijk verhaal van."

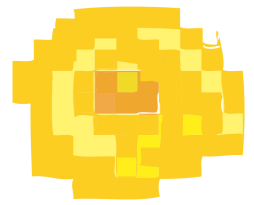
Dat mag een ander verhaal zijn.

Van belang is dat de muziek iets in beweging brengt. Een energie heeft... die uitstraalt tot aan de laatste rij luisteraars.

Is er bij jouw leerling energie?

Raakt dit? is een andere vraag dan *Is dit juist gespeeld?*

VORMEN VAN PERFORMEN

Het (zich) tonen is één van de competenties, die we helpen ontwikkelen in het kunstonderwijs. Meestal gebeurt dat op het einde van een maakproces: leerlingen spelen een ingestudeerd stuk, brengen een ingeoefende tekst of tonen een afgewerkt beeld.

Maar er zijn nog veel andere vormen van performen:

- Tijdens een optreden voor een vakjury toont men *vakmanschap*.
- Tijdens het werkproces, of bij de bespreking van een werk of performance toont men de *kunstenaar* en/ of *onderzoeker* in zich.
- Bij een optreden voor vrienden en medeleerlingen kan de focus liggen op het zich op een gevarieerde wijze *presenteren*.
- Tijdens een *open les* waarbij bezoekers in-en-uit lopen, wordt het oefenen, het zwoegen het spelplezier van het samen maken getoond.

Welke vormen van performen gebruik ik?

HELDEN

Anne Teresa De Keersmaecker getuigt:

"Een cruciale ontmoeting had ik met Thierry De Mey, cineast, musicus en nieuwsgierig onderzoeker. Dankzij hem ontdekte ik de muziek van Steve Reich, de poëzie van Rilke, de literatuur van De Ghelderode, de films van Fassbinder en bovenal een dynamische, artistieke voedingsbodem waarbij alle disciplines door elkaar lopen en elkaar verrijken. Het zijn allemaal invloeden die hebben bijgedragen tot het uitbouwen van mijn artistiek pad".

*Wie zijn de 'helden' die mij als
leraar- en kunstenaar inspireren ?*

MUREN SLOPEN

Al veertig jaren verbindt het KRONOS strijkkwartet één van de meest klassieke muziekvehikels – het strijkkwartet – met hedendaagse componisten van over heel de wereld. Zij houden de vinger aan de pols door componisten naar hun eigentijdse vertaling van wat ze in hùn wereld ervaren en hoe ze die interpreteren. Dat leverde erg uiteenlopende samenwerkingen op met bijvoorbeeld Inuit-zangers, Chinese pipa-spelers, en avant-garde electronica specialisten. Ze slagen er telkens weer in om ongehoorde en boeiende muzikale avonturen te verklanken.

Hoe verruim ik de horizon van mijn leerlingen?

VERLEIDEN TOT NIEUWSGIERHEID

Roland van der Vorst noemt vier manieren waarop je je leerlingen kan verleiden tot nieuwsgierigheid. Je leerlingen worden:

1. **SCHATTENZOEKER:** Geheimen zijn aantrekkelijk en daarom hou je bewust iets achter.
Lerares Karien geeft gitaar en vertelt dat de componist Leo Brouwer een compositie op een interessante manier eenheid gegeven heeft. Het is aan de leerling om dit deze week te ontdekken.
2. **SENSATIEZOEKER:** Verwachtingen worden verstoord. Je maakt de dingen vreemd, spannend, raadselachtig of onverklaarbaar.
Leraar Piet geeft zang en zegt dat hij het eerste deel van de les achter de leerling zal staan. Er wordt enkel contact gemaakt via de stem. Het is een spannende ervaring waarbij de oren extra aangesproken worden.
3. **SPORENZOEKER:** De dingen worden opgehouden.
Leraar Luk geeft dans en daagt met volgende open opdracht zijn klas uit: Dans de lente.
4. **ANTWOORDZOEKER:** Er wordt iets gevraagd.
Leraar Karel start de les met volgende: Hoe kan je van één stuk ijzerdraad een auto maken?

Welke kansen zie ik om van leerlingen schatten-, sensatie-, sporen- of antwoordzoekers te maken?

WAAR KAN IK JE MEE HELPEN?

Een leraar in het NIKO start zijn les met steeds dezelfde vraag:

"Waar kan ik je mee helpen?"

Simpel en onschuldig op het eerste zicht. Maar bij nader inzien een belangrijke en sterke vraag. De leerling wordt uitgedaagd om na te denken over wat hij wil weten en wat zijn leervraag is.

Het concept is sterk omdat de leraar deze startvraag consequent volhoudt gedurende vele jaren. Gevolg? De leerling leert meedenken en anticiperen. Bovendien voelt hij zich mede-eigenaar van de inhoud van de les en zijn leertraject.

AVONTUUR OF PARTITUUR?

Blijf met je poten van mijn partituur af!

Igor Stravinsky

Doe iets! Je gaat het toch niet precies spelen zoals ik het opgeschreven heb !

Frans Liszt

buiten de
lijntjes kleuren

IN HET SPEL GAAT HET ALS VANZELF

Commerciële games zijn niet de allerhoogste verworvenheid van de mens, maar het onmetelijk succes ervan wijst wel naar de oerkracht ervan.

Het is opmerkelijk dat mijn petekind vanaf het moment dat hij het historisch geïnspireerde CIVILIZATIONS opstart, geen last meer heeft van de aardse gebreken van onze tijd: gebrek aan concentratie, weerzin om kennis en vaardigheden op te bouwen, het ontbreken van wilskracht of zich een doel stellen. In zijn spel gaat het als vanzelf.

Die mogelijkheid tot spelen behouden we ons hele leven. We moeten er alleen gebruik van blijven maken. Het spel zorgt er voor dat we niet blijven vastzitten in een werkelijkheid van zo-en-niet-anders, maar dat we altijd het gebied van de mogelijkheden kunnen inlopen.

Naar: Ann Meskens, 'The Making of. Werkplaats voor mogelijke kunst'

Hoe creëer ik speelruimte?

SCHRAPPEN DOET SCHEPPEN

De ruimte die een componist aan de uitvoerder geeft, kan heel verschillend zijn. Partituren uit de renaissance gaven veel ruimte aan de uitvoerder. Je kon zelf bepalen met welke instrumenten je een partituur wilde spelen. Aanduidingen over karakter en volume waren minimaal. In latere periodes nam de componist steeds meer ruimte in en bepaalde steeds sterker de uitvoering. De witte ruimte voor de musicus werd kleiner en kleiner.

Willen we de kunstenaar in onze leerling aanmoedigen dan zijn open partituren een zegen. En als je dit soort partituren niet hebt, creëer je ze toch gewoon zelf. Neem een potje tipp-ex of een pen en het schrapwerk kan beginnen:

UIT-DRUKKEN

Onderzoeker Paul Ekman stelde via de studie van gezichtsuitdrukkingen vast dat er zes universele basisemoties zijn: verdriet, angst, geluk, woede, walging en verbazing.

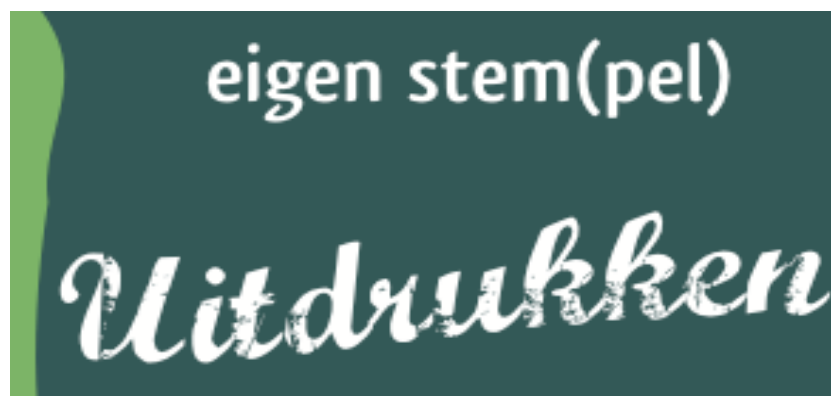
Je zou deze emoties kunnen vergelijken met onze basiskleuren, en elke andere emotie kan je met een mix van deze basisemoties samenstellen.

Vele leraars 'Woord en Drama' gebruiken deze set emoties om invulling te geven aan teksten.

Bijvoorbeeld ;

“Zet hier eens woede op. “

“Maak daar een kanteling naar angst...”

STARTEN: BENOEMEN GEEFT ADEM RUIMTE

Soms zie je door de bos de bomen niet meer en is het van belang om helder te krijgen **waar het echt om te doen is**.

De leraren Algemene Muzikale Vorming (AMV) van Neerpelt hebben zo'n denkoefening gemaakt. Ze onderzochten, vertrekkende vanuit de het concept van de zes rollen, welke de belangrijkste competenties van hun vak zijn. Dat leverde een lijst op met o.a. volgende kernen voor de vakman:

- De leerling heeft een stevig maatgevoel
- De leerling kan een toon overnemen
- De leerling kan op toon zingen
- De leerling ontwikkelt een innerlijk voorstellingsvermogen

Leerlingen krijgen geen beoordeling meer voor dictee en prima vista maar wel feedback in welke mate ze bovenstaande competenties in de vingers hebben.

De leraren drukken uit dat deze denkoefening hen ook ademruimte geeft. Een overvol leerplan wordt herleid tot één pagina met een beperkte lijst competenties.

Wat zijn de kernen van mijn lesgeven?

STARTEN: COMPETENTIES VOOR DE OREN

Lerares Rose-Marie Hendrickx weet als geen ander de kern van het vak AMC te pakken: 'In mijn vak leer je bewust en gericht luisteren'. Ze vertaalde het concept van de zes rollen naar 'de oren'.

blauwe oren: Je luistert als een **onderzoeker**.

Met deze oren ben je nieuwsgierig en stel je jezelf vragen bij het beluisteren. Er valt je van alles op in de muziek en je wil er graag meer over weten.

groene oren: Je luistert als een **kunstenaar**.

Met deze oren ben je creatief en fantasievol. Er komen beelden, woorden of kleuren bij je op als je de muziek beluistert.

grijze oren: Je luistert als een **vakman**.

Met deze oren luister je vanuit de kennis die je reeds opgedaan hebt: over instrumenten, bouwstenen, vormen, geschiedenis, muziektermen, enz. Je past deze toe terwijl je luistert.

gele oren: Je bent een **luisteraar**.

Met deze oren ga je het stil maken in jezelf. Alle aandacht gaat naar het luisteren en je laat de muziek openminded in je oren binnenstromen.

oranje oren: Je bent een **teamgenoot**

Met deze oren heb je aandacht voor wat er in de klas gebeurt. Je hebt een positieve houding en draagt bij tot een fijne, open sfeer in de klas waarbij je luistert naar de leerkracht en medeleerlingen.

rode oren: Je **unieke ik** komt naar boven

Met deze oren weet je van welke muziek je - op dit moment - houdt en waar je voorkeur en interesse naar uit gaan.

STARTEN: COMPETENTIES VOOR HET LEVEN

*De nauwkeurigheid die ik als chirurg nodig heb, leerde ik in de gitaarles
Jan M, chirurg*

Op de academie is de leerling niet alleen bezig met kunst maken maar krijgt hij ook kwaliteiten mee die hij in zijn verdere leven kan inzetten. De leerling maakt in het DKO niet alleen kunst maar de kunst maakt daar ook de leerling.

Deze levenscompetenties hebben we hieronder als adjectieven geformuleerd. Ze geven een kwaliteit aan vele handelingen buiten de kunsten: innoverend denken, verbindend organiseren, anders kiezen, aandachtig studeren ... en nauwkeurig opereren.

VAKMAN	NAUWKEURIG	AANDACHTIG	VOLGEHOUDEN
ONDERZOEKER	NIEUWSGIERIG	ZOEKEND	VEELZIJDIG
KUNSTENAAR	ANDERS	INNOVEREND	SPEELS
PERFORMER	COMMUNICATIEF	RAKEND	VERBINDEND
SAMENSPELER	INSPELEND	SAMENWERKEND	OPBOUWEND
UNIEKE IK	EIGEN(ZINNIG)	INTUITIEF	AUTHENTIEK

STARTEN: DE KUNST VAN HET VERWOORDEN

Het fijnbesnaard verwoorden van iemands eigenheid, groei en werkpunten is een ware kunst. Hier enkele tips die je op weg helpen:

1. Benoem exact en concreet

<i>Te algemene formulering...</i>	<i>wordt concreet</i>
Je bent goed geëvolueerd	<i>Je bent ritmisch veel sterker geworden</i>
Je bent heel creatief en je hebt veel talent	<i>Je kan heel goed iets naspelen als je het een paar keer gehoord hebt</i>

2. Verzamel betekenisvolle momenten

Soms zijn er mijlpalen die van belang zijn om bij te houden. We noemen dat betekenisvolle momenten. Het is zinvol om die momenten tijdens het jaar te noteren. De lichtste inkt gaat langer mee dan het beste geheugen.

In november slaagde je erin om bij een eerste lezing een partituur helemaal in het juiste ritme te spelen. Dat vond ik een grote doorbraak.

3. Gebruik het vocabularium van de landkaARTen of speelkaARTen

Je kan goed en met smaak uitdrukken wat je wil vertellen.

4. Scherp zijn mag

Het is niet fout om duidelijk te zijn. Als je feedback maar vanuit een eerlijke intentie van 'het beste voorhebben' gegeven wordt.

Je speelt niet nauwkeurig en dat is jammer omdat daardoor je spel heel rommelig klinkt.

BEGELEIDEN: ROLLEN IN BEWEGING

De leerkracht begint dan met een aantal opwarmingsoefeningen waarbij de verschillende spiergroepen worden los en soepel gemaakt. **(vakman)**

In een tweede gedeelte wordt een reeks technische oefeningen gedaan: verschillende lichaamsdelen dienen apart bewogen te worden, zonder dat aangrenzende delen mee bewegen. **(vakman)**

Daarna volgt het verder werken aan een choreografie die op de opendeurdag zal opgevoerd worden. De eerder geoefende gedeeltes worden verder ingeoeft en uitgebreid. De leerkracht doet een aantal maal voor en laat dan de groep gezamenlijk oefenen **(vakman)**.

De leerlingen worden aangemoedigd om ook bij een verkeerde beweging de flow van de beweging aan te houden en dus niet tussentijds te stoppen. Doordansen! **(performer)** Er wordt een paar maal samen geoefend op muziek. **(samenspeler)**

Nadien is er tijd voor een gedeelte improvisatie. De leerlingen krijgen een thema 'voortbewegen als een dief' en krijgen tussendoor aanwijzingen om alle niveaus (laag bij de grond- midden – hoog) te gebruiken. **(onderzoeker)**

In de tweede helft van deze periode wordt de leerlingen gevraagd 'interessante' of 'leuke' gedeeltes vast te houden, en te herhalen tot de beweging in het lijf of lichaamsgeheugen zit. Daarna krijgen ze de opdracht om de verschillende gedeeltes uit de eigen improvisatie aan elkaar te zetten. **(kunstenaar)**

Tenslotte worden een aantal stretchingsoefeningen gedaan waarbij de leerkracht aanwijzingen geeft over waar de aandacht moet worden op gericht. **(vakman)**

BEGELEIDEN: ELKE ROL ZIJN BEGELEIDINGSSTIJL

Met de rollen aan de slag? Dat vraagt ook van jou een specifieke aanpak. Elke rol heeft een andere **begeleidingsstijl**.

VAKMAN: de leraar **structureert** lessen en oefenstof.

*Op een efficiënte wijze vergroot je het vakmanschap van je leerlingen.
Een goed uitgedachte methode helpt je de volgende stap te zetten.*

KUNSTENAAR: de leraar **biedt speelruimte** zodat er geëxperimenteerd kan worden.

Open opdrachten zijn hier een goede werkvorm.

(ONDER)ZOEKER: de leraar **verleidt** zijn leerlingen **tot zoeken**, dwalen en afwegen.

Daag je leerling uit: stel vragen, houd info achter, maak dingen vreemd of houd ze juist open.

UNIEKE IK: De leraar prikkelt de leerling om een eigen stem en vormtaal te ontwikkelen.

*Benoem de kwaliteiten van je leerling en **scherp zo het unieke aan** dat je leerling laat zien.*

SAMENSPELER: De leraar **faciliteert samenwerken** en samenspelen.

Organiseer een authentieke context waarin je leerling in interactie kan gaan met andere kunstenaars.

PERFORMER: De leraar **versterkt het tonen**.

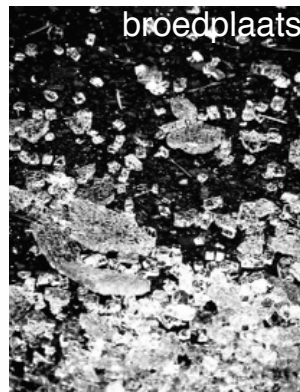
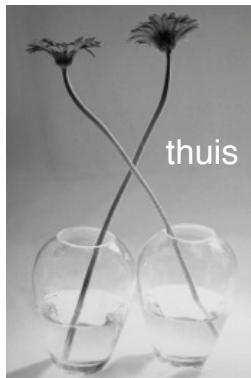
Laat je leerling in alle veiligheid groeien als performer.

BEGELEIDEN: HOEVEEL STOELN HEB JE IN JE KLASLOKAAL?

Wetenschappers hebben onderzocht waarom Walt Disney zo'n succesvolle creatieveling was. Ze stelden vast dat drie stoelen in zijn werkkamer een cruciale rol speelden in het proces om nieuwe ideeën te ontwikkelen. Disney ging op de droomstoel zitten om zijn geest vrij te laten ronddwalen en nieuwe ideeën te ontwikkelen. Daarna ging hij op een realist-stoel zitten om te onderzoeken hoe hij die droom zou kunnen verwezenlijken. Tenslotte had Disney ook nog een kritische stoel. Dan kwam de criticus in hem naar boven en keek hij scherp naar wat er allemaal mis zou kunnen gaan.

Eenzelfde manier van switchen kan een leraar DKO ontwikkelen ivm de zes rollen. Het is verfrissend om bijvoorbeeld de rol van vakman los te laten en te luisteren als een toeschouwer (rol van performer). De vraag is dan niet of alles juist gespeeld is, maar of hetgeen een leerling speelt je raakt, meeneemt en energie heeft die tot einde van een zaal draagt.

Op een andere stoel gaan zitten levert verfrissende interventies op.

Welke functie heeft mijn klas?

EVALUEREN: FEED BACK, FEED UP, FEED FORWARD

Projectmedewerkster Ann Debaillie werd sterk aangesproken door het concept feed back, feed up en feed forward van John Hattie:

"Vroeger gaf ik vooral feedback. Ik reageerde kort op de bal op wat ik had gehoord/gezien tijdens de les of het examen. Ik heb het altijd als een belangrijk aspect van het leerproces beschouwd. Ik maakte er tijd voor en ging diep in op details.

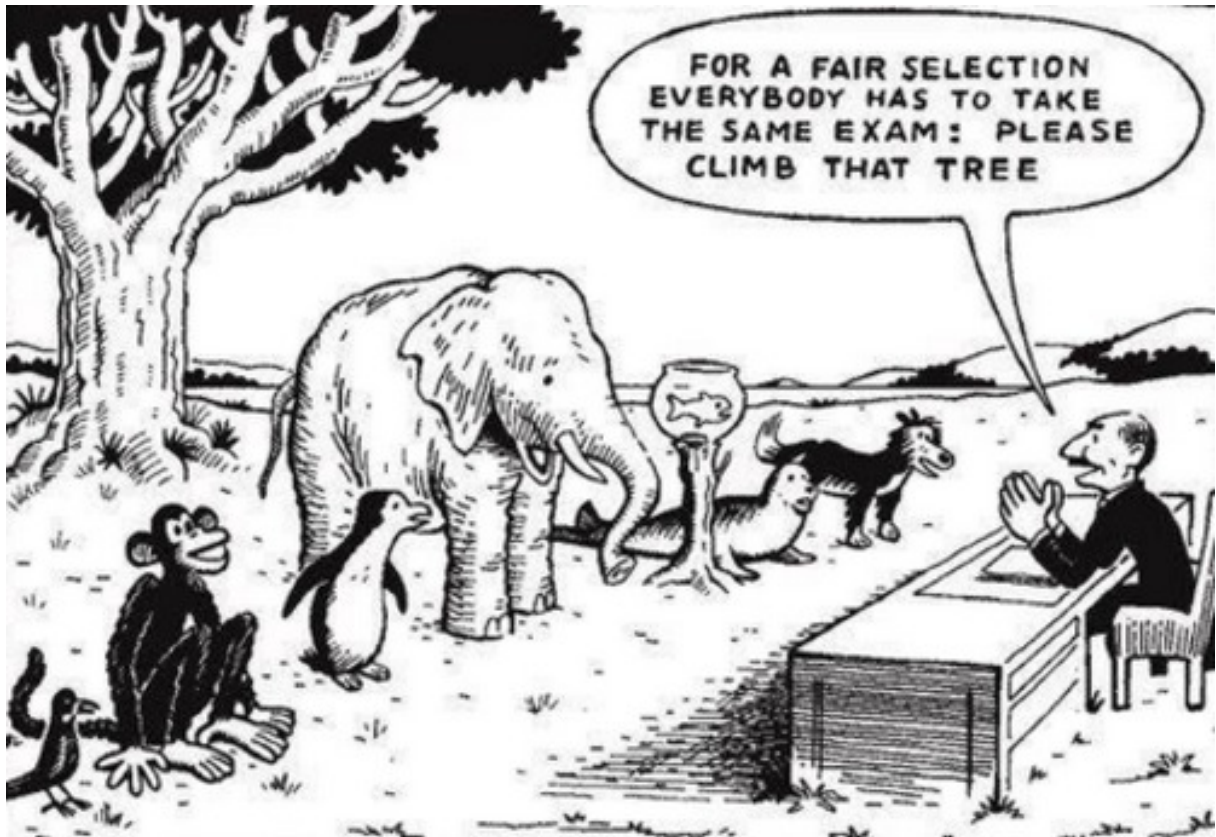
Maar vaak bleef het daar ook bij. Dit had als nadeel dat mijn feedback losse flodders bleven die niet altijd uitmonden in een constructieve leerlijn. Ik heb in het pilootproject geleerd om een lange leerlijn uit te stippelen. Dat bleek voor mij (en mijn leerlingen) enorme winst."

FEED BACK: Ik kijk nog steeds terug op wat een leerling in het hier en nu doet. Maar ik laat het nu onmiddellijk opvolgen door een feed up en een feed forward:

FEED UP: Voor een feed up kijk ik naar de zone van naaste ontwikkeling: de volgende stap in het leerproces. Die stap die net groot genoeg is om het leerproces te laten evolueren. Net uitdagend genoeg, maar niet ontmoedigend.

FEED FORWARD: Gelinkt aan de feed up is de feed forward. We maken een voornemen voor de (nabije) toekomst. Waar willen we naartoe werken? Waar willen we op het einde van het jaar staan?

EVALUEREN: HOE BEOORDEEL JE VISSSEN?

Iedereen is een genie. Maar als je een vis beoordeelt op zijn vermogen om in een boom te klimmen, zal hij heel zijn leven geloven dat hij dom is.

Albert Einstein

EVALUEREN: INKT GAAT LANGER MEE

Evaluatie is niet enkel iets voor het einde van het schooljaar. Want telkens je feedback geeft, ben je aan het evalueren en leerlingen aan het helpen om zich te ontwikkelen.

Een interessante praktijk is het verzamelen van informatie tijdens het schooljaar. Je sprokkelt observaties, opmerkingen en indrukken:

Een leerling maakt opeens een grote sprong voorwaarts. Een andere loopt steeds op hetzelfde probleem vast en kan dat opeens helder benoemen... Het zijn betekenisvolle momenten.

Belangrijk daarbij is dat je die dingen ook noteert.

De lichtste inkt gaat langer mee dan het beste geheugen.

EVALUEREN: NIEUWJAARSBRIEVEN

Leraar Jan heeft de gewoonte om twee keer per jaar zijn leerlingen 'ensemble' een brief te schrijven: een nieuwjaarsbrief en een eindejaarsbrief. De brief wordt in de loop van januari ook echt voorgelezen aan de klasgroep. Leerlingen kijken uit naar dit moment, want na het voorlezen wordt er samen over gediscussieerd. Een manier om aan evaluaties een persoonlijke touch toe te voegen.

Beste Patricia, Ilse, Bart, Luc, Kris en Rudy

Als ensemble, waarbij de nadruk op "samen"spel ligt, scoren we veel te laag. Te weinig interactie, niet genoeg of op de juiste manier luisteren naar elkaar, soms wel luisteren maar niet kunnen handelen om problemen op te lossen. Dat is echt een vaststelling, niet alleen van de jury tijdens jullie optreden, maar ook van mij doorheen dit jaar, en zelfs de voorbije jaren. SAMEN spelen is sowieso al moeilijk en vanaf de omstandigheden dan anders zijn hebben we echt geen reserve om op te teren.

Individueel worden er wel zaken opgemerkt:

Patricia : echt ok voor eerstejaars ensemble, je zet je toch maar schrap tussen deze bende.

Ilse : durf om te spelen, super gedaan ! Nu verder groeien.

Bart : Straalt misschien samen met Kris nog het meeste spelplezier uit, toch echt de bedenking dat het in eerste plaats over de juiste noten moet gaan. Solo's kwamen er wel al beter uit, maar wat betreft begeleiding heb je te veel gemist.

Luc : probeer echt van dat eilandje af te komen, luisteren, niet alleen fixeren op je bladeren.

Kris : Zoals reeds gezegd, je hebt wel zin om er voor te gaan, je probeert ook de boel mee een beetje te sturen, probeert alert te zijn en in te pikken op de "variabele" omstandigheden. De ene keer lukt dat heel erg goed, de andere keer al een beetje minder goed. Keep up the good vibes !

Rudy : blend !!! Of het gebrek daaraan (soms). Al vind ik persoonlijk dat dat echt al gigantisch verbeterd is, toch hebben collega's en jury het gevoel dat je niet genoeg "mengt" in het geheel.